

Tarragona

HISTÒRIES DES DE LA FESTA | 2020
TARRAGONA

Sant Magí

1 | Una ciutat assedegada

el Sarc

S. Fran

campo

L'aigua de Sant Magí

Com si es tractés d'un nou Moisès, Sant Magí «feu sortir tres fonts de la roca viva sols pegant-hi tres cops ab son gayato, precisament per calmar la set dels que els perseguien per matar-lo, donant origen al riu Gaià, quina aigua era d'un gust extraordinàriament bo». Així és com el folklorista Aureli Capmany ens explicava l'origen del vincle entre l'aigua i Sant Magí. De tots els prodigis de l'anacoreta i patró tarragoní, el de l'aigua és sense cap mena de dubte, el més espectacular, especialment important per una ciutat com la nostra, on l'aigua sempre fou un bé preuat. En una terra de clima mediterrani, l'aigua, a més d'un element tan escàs com indispensable per a la vida, ha estat sempre protagonista de llegendes i cultes al llarg de la nostra història. Però, cops de gaiato a part, com ha arribat l'aigua a la ciutat al llarg dels segles?

Llegendes a banda, els qui millor i durant més segles han sabut abastir la ciutat han estat els nostres avantpassats d'època romana. Llavors, bona part de les grans obres públiques estaven relacionades amb el subministrament i ús de l'aigua: canals i aqüeductes, distribuïdors, conduccions, termes, cisternes,

Gravat de Sant Magí, Biblioteca Nacional

fonts i nimfeus. Aquests últims, els nimfeus, eren grans fonts monumentals que guarnien la ciutat i estaven consagrades a les nimfes. A casa nostra encara en queden restes d'un al costat de les escales del carrer del Vapor.

Pel que sabem, l'aigua va arribar a Tàrraco per mitjà de tres aqüeductes. Dos portaven aigua des del Francolí —anomenat Tulcis en aquella època— i l'altre l'agafava del Gaià, a l'alçada aproximadament del Pont d'Armentera. El vestigi més imponent que ens queda d'aquella època és l'aqüeducte de les Ferre-

res, l'aqüeducte romà de Tarragona (també anomenat pont del Diable, tot i que aquest topònim és tan utilitzat al país per anomenar els ponts antics que, fora de casa nostra, no resulta de gaire utilitat). Els aqüeductes, però no van ser les úniques fonts de subministrament d'aigua que coneixien els nostres avantpassats de Tàrraco. L'any 1996, unes obres al carrer Gasòmetre van descobrir una cova amb un llac al seu interior. Les seves aigües, desconegudes per nosaltres fins fa poc, en canvi, eren utilitzades a l'antiguitat romana per alimentar fonts, termes i nimfeus a la part baixa de la ciutat.

Amb el pas dels segles, el despoblament de la ciutat va provocar que es perdessin els coneixements antics i la xarxa d'aigües. Els nous pobladors d'època medieval van haver de tornar a iniciar una dura batalla per aconseguir-la. Al bell mig de l'indret que els tarragonins del segle XIV anomenaven "el Corral" —l'antic circ romà—, es va excavar un pou ben profund. L'historiador i arqueòleg Hernández Sanahuja el va dibuixar al segle XIX i encara en queden restes sota l'aparcament de la plaça de la Font. Després de grans esforços per foradar la roca van trobar l'anelhada aigua. Tanmateix, la decepció va ser enorme al tastar-la i adonar-se del mal gust i salada que era. Res a veure

amb la que el sant patró feia rajar a cop de gaiato.

El primer intent seriós de fer restablir un subministrament d'aigua a Tarragona arribaria amb la Il·lustració. Al final del segle XVIII, l'arquebisbe —i senyor de la ciutat— Joaquín Santian va manar la construcció d'un nou aqüeducte, tot aprofitant parts de l'antic romà del Gaià, per fer arribar aigües d'una mina propietat de l'església situada a Puigpelat. El projecte, conegut com l'Aqüeducte de la Mitra, el va culminar el successor de Santian, l'arquebisbe Francesc Armanyà. L'arribada de la tan esperada aigua va permetre omplir la ciutat de fonts per on rajava aquest bé tan preuat. La font de la Pitxa, a la plaça Sant Joan, i la font d'Armanyà, a tocar del portal de Sant Antoni, es van sumar a les fonts de les escales de la Catedral per abastir les necessitats diàries dels tarragonins. De nou, els aqüeductes, aquell invent romà, tornaven a portar vida a la ciutat.

Durant l'últim segle la ciutat ha viscut un creixement espectacular. I no seran pocs els qui encara recordin com l'aigua i altres serveis als quals estem ben habituats, va tardar que arribessin a totes les cases de Tarragona. Portar aigua, i aigua bona a aquesta ciutat, sovint ha estat pràcticament un miracle.

Bibliografia

Garrich, Montserrat. *L'Obra d'Aureli Capmany. La mirada tarragonina*. Edicions el Mèdol. Col·lecció Titans, Tarragona 2005.

D.A. *Tàrraco i l'aigua*. Catàleg Exposició. Museu Nacional Arqueològic Tarragona, Tarragona, 2004.

Ruiz de Arbulo, Joaquín; Mar, Ricardo; Beltrán-Caballero, José Alejandro; Gris, Ferran. *Hereus de Tarraco. Tarragona Patrimoni Mundial. Una nova visió*. Arola Editors, Tarragona, 2018.

D.A. *L'aigua a la història de Tarragona: 200 anys de la seva arribada 1798/1998*. Aigües de Tarragona (EMATSA). Tarragona, 1998.

Recasens i Comes, Josep Maria. *L'aigua a Tarragona. De la romanització a la industrialització*. Col·lecció Tarragona Història i Patrimoni. Ajuntament de Tarragona-Arola Editors. Tarragona, 2012.

El present document es deriva del treball dut a terme per elaborar els guions del projecte "Històries des de la Festa, Sant Magí 2020". Podeu trobar els vídeos i material editat a: <https://cultura.tarragona.cat/histories-des-de-la-festa>

Documentació i textos, Julio Villar

Edició de textos, Rafael López-Monné

Grafisme, Noemí Rosell

Direcció del projecte, Rafael López-Monné

© els autors

© de l'edició, Ajuntament de Tarragona i Kamaleon

Publicació digital sota una llicència Creative Commons de Reconeixement-NoComercial 4.0 Internacional. Sou lliures de compartir-lo i adaptar-lo citant el seu origen i autoria.

Tarragona, agost 2020

Tarragona

el Sarc

 AJUNTAMENT DE
TARRAGONA

Kamaleon